

Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
www.ffzg.unizg.hr/kroat/

Zagreb, 21. listopada 2013.

Hrvatska zaklada za znanost – Ured Zagreb
Ilica 24, HR-10000 Zagreb

Otvoreno pismo povodom odredaba natječajnoga postupka za prijavu znanstvenih projekata

U ožujku ove godine otvorenim pismom reagirali smo na skandalozan odnos prema humanističkim znanostima, hrvatskomu jeziku i nacionalnoj filologiji iskazan u Pravilniku o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja (*Narodne novine* br. 26/2013, br. 34/2013). U pismu objavljenom u *Vijencu* (god. XXI, br. 498, 4. IV. 2013) i dostupnom na odsječnim internetskim stranicama (<http://www.ffzg.unizg.hr/kroat/>) između ostaloga kazali smo ovo:

- U temeljima je Europske Unije priznavanje jezične vlastitosti svake od njezinih članica, hrvatski će 1. srpnja 2013. postati dvadeset četvrtim službenim jezikom Europske Unije.
- Bez samopoštovanja, bez razlikovanja potrebnih od nepotrebnih prilika da se objavljuje na engleskome jeziku ne može slijediti ništa dobro.
- Hrvatska filologija – uza sve uvažavanje potrebe za uključivanjem u tokove znanosti objavljujane na engleskome (upravo kako je i dosad bilo [...]) – ima svoje zasebne potrebe i vlastiti život.
- Umjesto da svoje časopise, svoju znanost i svoj znanstveni jezik – koje smo dosad tako mukotrpno izgrađivali – pokušamo učiniti što boljima, mi ih sami od sebe i po svojoj volji [...] obezvređujemo i gušimo i pretvaramo se u podaničku znanstvenu radnu snagu velikim svjetskim znanstvenim korporacijama, a da to zapravo nitko od nas ne zahtijeva (ili mi te nevidljive ruke nismo svjesni).
- Promicanjem [...] engleskoga jezika na štetu hrvatskoga razgrađujemo i dokidamo čitav jedan funkcionalni stil vlastita jezika, i pitamo se – koji je sljedeći na redu?
- Znanstvenike pri svemu tome ne treba lišiti odgovornosti niti je se kao Odsjek želimo lišiti, naprotiv.
- Nerazumijevanje svega toga znak je posvemašnjeg ignoriranja vlastite nacionalne filologije i vlastita nacionalnog bića.

Ni s višemjesečnim odmakom nemamo tomu što dodati ni oduzeti. Sporni novi Pravilnik, koji je u humanističkoj znanstvenoj zajednici bio izazvao rijetko viđen val negodovanja i prosvjednih pisama, poslije je odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske ukinut (odluka U-II-1304/2013 od 16. srpnja 2013, *Narodne novine* br. 99, 31. VII. 2013).

Odluka Ustavnoga suda administrativno je poništila novi Pravilnik i njegove odredbe, ali nije poništila – niti to može, za to će trebati mnogo više truda druge vrste – skandalozan stav prema humanističkim znanostima, hrvatskomu jeziku i nacionalnoj filologiji, koji se ovih dana u odredbama natječajnoga postupka za prijavu znanstvenih projekata Hrvatske zaklade

za znanost opet pokazao u punom svjetlu. Stoga smo kao Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, najveća i najuglednija institucija na svijetu koja skrbi o hrvatskome jeziku i književnosti te ih predaje desecima tisuća studenata još od 1874. godine, kao odgovorni filolozi iznova ponukani na reakciju, zapravo na ponavljanje onoga što smo već kazali. Nažalost, sva je prilika da ovo neće biti posljednji put, no to nas neće pokolebati.

Nakon nekoliko za hrvatsku znanost financijski sušnih godina Hrvatska zaklada za znanost ovoga je listopada raspisala natječaje za prijavu znanstvenih projekata. U natječajnim propozicijama **Hrvatske** zaklade za znanost, usred Republike **Hrvatske**, u kojoj je – ako je tko smetnuo s uma – službeni jezik **hrvatski** (vidi Ustav), stoji ovako (isticanje naše):

– Natječajem će biti propisana sva potrebna dokumentacija, a prijavljivanje će biti u elektroničkom obliku **na engleskom jeziku i, iznimno za humanističko znanstveno područje i uz dodatno obrazloženje, na hrvatskom i engleskom jeziku.** (Akcijski plan raspisivanja javnih poziva za podnošenje prijave za znanstvene projekte za srpanj 2013. – srpanj 2014. godine, str. 6, <http://www.hrzz.hr/default.aspx?id=131>)

– Sva prijavna dokumentacija mora biti na službenim obrascima Zaklade i na engleskom jeziku. **Za projektne prijedloge iz humanističkih znanosti moguće je uz obveznu englesku verziju prijave dodatno podnijeti sadržajno istovjetnu prijavu i na hrvatskom jeziku. Dostavljanje dodatnih projektnih prijedloga na hrvatskom jeziku mora biti dobro obrazloženo.** Za obrazloženje ne postoji službeni obrazac, podnosi se kao zaseban dokument, pisan u slobodnoj formi i dio je popratne dokumentacije.

(Upute za podnositelje projektnih prijedloga na natječaj *Istraživački projekti*, str. 11, <http://www.hrzz.hr/default.aspx?id=139>)

– Sva prijavna dokumentacija mora biti na službenim obrascima Zaklade i na engleskom jeziku. **Za projektne prijedloge iz humanističkih znanosti moguće je uz obveznu englesku verziju prijave, dodatno podnijeti sadržajno istovjetnu prijavu i na hrvatskome jeziku. Dostavljanje prijedloga na hrvatskome jeziku mora biti dobro obrazloženo.** Za obrazloženje ne postoji službeni obrazac, već se podnosi kao zaseban dokument, pisan u slobodnoj formi i dio je popratne dokumentacije.

(Upute za podnositelje projektnih prijedloga na natječaj *Uspostavni istraživački projekti*, str. 12, <http://www.hrzz.hr/default.aspx?id=134>)

Unaprijed nam je sasvim jasno da će naša reakcija na tako sročene propozicije u *modernih, naprednih, u svjetske tokove uključenih* kolega izazvati stereotipno snebivanje nad našom zaostalošću, nad našim aboriginskim kroatističkim ognjištarenjem – što, dakako, više govori o *modernizmu* snobova nego o *zaostalosti* ognjištara – pa ćemo jasno i glasno reći sljedeće. **Da**, kao znanstvenici smo itekako svjesni toga da je engleski jezik danas međunarodni jezik znanosti. **Da**, posve nam je jasno da će međunarodno relevantni projektni prijedlozi morati proći i međunarodni ocjenjivački sud. **Da**, posve nam je jasno da je engleski jezik za međunarodni ocjenjivački sud najprikladniji.

Međutim kao znanstvenici koji skrbe o hrvatskome jeziku i hrvatskoj kulturi, hrvatskoj pisanoj i govorenoj riječi u svim njezinim vidovima, jednako ćemo jasno i glasno reći ovo.

Ne, nije prihvatljivo, dapače potpuno je neprihvatljivo da se u službenim dokumentima u Republici Hrvatskoj bilo kojemu jeziku i na bilo kojoj razini daje ikakva prednost pred

hrvatskim jezikom. Dosad smo se s takvom praksom susretali valjda samo u postupcima multinacionalnih kompanija koje su smatrale izlišnim da svoje dokumente prilagode podneblju u kojem djeluju i *primitivnomu* jeziku kojim se puk ondje služi, pa su ih hrvatski zakoni na to morali prisiljavati. Zgroženi smo činjenicom da isti kolonijalni mentalitet vlada i u onih koji bi trebali biti perjanice hrvatske znanosti i da se o tome uopće moramo očitovati.

Ne, nije prihvatljivo, dapače potpuno je neprihvatljivo da uporabu hrvatskoga jezika u vlastitoj državi moramo dodatno obrazlagati (»Dostavljanje prijedloga na hrvatskome jeziku mora biti dobro obrazloženo«), da se za uporabu hrvatskoga moramo *ispričavati!!!* Zanimljivo, u posvemašnjoj *orwellovskoj* ili *kafkijanskoj* birokratiziranosti – jer za prijavu projekata pažljivo je pripremljeno desetak do detalja razrađenih obrazaca koje valja ispuniti – za takvu *ispriku* formulara nema, isprika se piše »u slobodnoj formi«. Čini se da priređivači projektne dokumentacije doista ne znaju što bi s hrvatskim jezikom i ne mogu predvidjeti zašto bi se netko njime u Hrvatskoj želio služiti. Niti im pada na pamet predvidjeti da bi međunarodni recenzenti koji imaju ocjenjivati projekte o hrvatskome jeziku, književnosti, kulturi, etnologiji, povijesti... možda ipak trebali biti sposobni čitati hrvatski jezik.

Ne, nije prihvatljivo – a to govorimo kao oni koji o hrvatskome jeziku brinu u njegovoj punini – da nam se kao humanistima, eto, *udjeljuje* posebna *čast* da svoje projektne prijedloge pišemo »i« na hrvatskome, a da drugim znanstvenim područjima ta *čast* nije *udijeljena*. Svjedoci smo srozavanja opće jezične kulture, pisane i govorene, nepismenosti i nemušnosti na svim razinama, krajnje nebrige za jezičnu naobrazbu, odnosno brige koja se iscrpljuje u deklarativnu fraziranju i medijskome jezičnome savjetništvu kao vrhunskome dometu jezične samosvijesti. No jednako tako svjedoci smo opće nebrige za njegovanje strukovnih terminologija, mnoge među njima nesposobne su izraziti se na hrvatskome jeziku, engleski dođe kao spas da se išta kaže ili napiše. Briga o strukovnim terminologijama uvijek je resila hrvatsku znanost i hrvatsku filologiju. Umjesto da na njoj i dalje nastojimo, mi se – jer smo komotni – te svijetle tradicije odričemo i iz dana u dan svoj jezik potiskujemo na sve manja područja na kojima će on uopće biti funkcionalan. Sve dok jednom i njih ne pregazimo.

Odsjek za kroatistiku smatra da briga o hrvatskome jeziku i jezičnoj kulturi ima biti na duši svakom izvornom govorniku, a da Država mora činiti sve da obrazovnim sustavom i dobrim običajima u izvornih govornika potakne spontan, neusiljen i neprisiljen afirmativan stav o svojem jeziku i svojoj kulturi. Svoje glavo i tvrdoglavo nametanje engleštine gdje joj jest i gdje joj nije mjesto, kordoni specijalne policije za čuvanje natpisa, ministarske narudžbe normativnih priručnika kao u najželjeznijim vremenima – sve su to postaje na stranputici, ne na onome što kao Odsjek smatramo pravim putem slobodne hrvatske jezične zajednice i filologije, na koji put iz dana u dan pokušavamo izvesti one koje poučavamo.

Kao znanstveno-obrazovna institucija kojoj su na skrbi hrvatski jezik i književnost zahtijevamo da se odredbe natječajnoga postupka za prijavu znanstvenih projekata Hrvatske zaklade za znanost koji se tiču nacionalne filologije preinače tako da u njima povlašteno mjesto zauzima hrvatski jezik, a da se engleski prijevod prilaže samo ako se to u postupku ocjenjivanja pokaže potrebnim, i to uz obrazloženje Zaklade – Zaklada i ocjenjivači trebaju objasniti zašto hrvatski nije dovoljan, u obrascu ili »u slobodnoj formi«, već kako im je draže.

Članovi Odsjeka za kroatistiku
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Na znanje:

Vijeću Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Rektoru Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti
Matici hrvatskoj
Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci
Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku
Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu
Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zadru
Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
Odjelu za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu
Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Staroslavenskom institutu
Institutu za etnologiju i folkloristiku
Hrvatskom institutu za povijest
Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar
Društvu hrvatskih književnika
Hrvatskom društvu pisaca
Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu